

**Vabariigi Valitsuse 7. märtsi 2019. a määruse nr 21
„Maksudokumentide registri põhimäärus“
muutmise määruse eelnõu seletuskiri**

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määrus kehtestatakse maksukorralduse seaduse § 17 lõike 1 alusel, mille kohaselt maksukohustuslaste registri (edaspidi *MKR*) asutab ja selle põhimääruse kehtestab Vabariigi Valitsus. Sama seaduse § 17 lõike 3 järgi on MKR-i vastutav töötleja Maksu- ja Tolliamet (edaspidi *MTA*).

Eelnõuga muudetakse Vabariigi Valitsuse 07.märtsi 2019.a määrust nr 21 [Maksudokumentide registri põhimäärus](#) 1. juuli 2023.a redaktsioonis RT I, 10.01.2023, 10.

Eelnõuga ajakohastatakse MTA poolt peetava MKR-i kolme alamregistri¹ andmekoosseisu ja laiendatakse ühe alamregistri² ulatust. Samuti luuakse üks uus alamregister³, seejuures võimaldatakse sinna juurdepääs kolmele valitsusasutusele. Ühtlasi korrigeeritakse eelnõus MKR-i kogutud andmete hävitamise regulatsiooni ja korrastatakse MKR-i põhimäärust õigusselguse tagamise aspektist. Ühtegi senist alamregistrit ei kaotata.

Määrus on kavandatud jõustuma 1. juulil 2023.a.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on ette valmistanud Rahandusministeeriumi maksu- ja tollipoliitika osakonna peaspetsialist Artur Lundalin (e-post artur.lundalin@fin.ee) koostöös MTA juriidilise osakonna õigusloome valdkonna juristiga Eero Kosk (e-post eero.kosk@emta.ee).

Ühtlasi osalesid eelnõu ja seletuskirja koostamisel MTA teenuste osakonna kesksete teenuste valdkonna arvestuse talituse teenusejuht Kaidy Saar (e-post kaidy.saar@emta.ee), samuti MTA tolliosakonna tolliarenduse valdkonna tolliõiguse talituse juhataja Hannes Umborg (e-post hannes.umborg@emta.ee), teenusejuht Tiina Kõva (e-post tiina.kova@emta.ee) ning arendusspetsialistid Marika Õispuu (e-post marika.oispuu@emta.ee) ja Maret Mitt (e-post maret.mitt@emta.ee).

Eelnõu juriidilist kvaliteeti kontrollis Rahandusministeeriumi personali- ja õigusosakonna õigusloome nõunik Agnes Peterson (e-post agnes.peterson@fin.ee) ning keeleliselt toimetab personali- ja õigusosakonna keeleteimetaja Sirje Lilover (e-post sirje.lilover@fin.ee).

¹ Impordi tollideklaratsioonide töötlemise süsteem (MKR-i põhimääruse § 22¹), postipakkide ja reisijate lihtsustatud deklaratsioonide süsteem (§ 40) ning transiidi andmevahetuse süsteem (§ 51).

² Tagatise haldamise rakendus (MKR-i põhimääruse § 46).

³ Uus alamregister on *Automaatne ekspordisüsteem*.

Eelnõu vastu võtmisel kuulub MKR-i kokku 56 alamregistrit (hetkel 55).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist.

Eelnõu §-s 1 tehakse MKR-i põhimääruses järgmised muudatused:

Punktide 1 ja 2 puhul reageeritakse Andmekaitse Inspektsiooni märkusele⁴, mis tehti seonduvalt MKR-i põhimääruse viimase muutmiselega: *maksudokumentide registri põhimääruse § 2 lõike 2 järgi peetakse maksudokumentide registrit infotehnoloogilise andmekoguna ning registri pidamisel kasutatakse automatiseeritud andmetöötlust. Tegemist on üleliigse sättega, kuna elektroonilise andmekogu puhul teistmoodi ei saakski. Tänapäeval ei ole enam vaja täpsustust, et andmekogu peetakse digitaalselt. Avaliku teabe seaduse § 43¹ sätestab, et andmekogu on infosüsteem ning infosüsteem on defineeritud küberturvalisuse seaduses ja selle järgi kujutabki infosüsteem endast digitaalset andmete töötlust. Sellise sätte võiks tunnistada kehtetuks.*

Punktides 3 ja 4 sätestatakse MKR-i uue alamregistrina automaatne ekspordisüsteem (edaspidi AES), nähes ette selle andmekoosseisu ning lülitades AES-i e-tolli andmekoguna käsitatavate alamregistrite loetelusse⁵.

AES on üle-euroopaline süsteem, mis on laiemalt mõeldud EL-ist väljaviidavate kaupade tollivormistuseks ja järelevalveks, kitsamalt – ekspordi (reekspordi) tollideklaratsiooni, väljumise ülddeklaratsiooni ning reeksponditeatise andmete esitamiseks ja töötlemiseks.

AES-i kasutuselevõtu⁶ on tinginud asjaolu, et olemasolevates – 2006. aastal välja töötatud ja seetõttu tehniliselt vananenud – ekspordialastes rakendustes COMPLEX2, ECS2/ECS2BRD ning OMF on keeruline teostada tolliformaalsusi kaasaja nõuetele vastavalt.

AES-i abil toimub ekspordi tollivormistus ühes rakenduses, mis tagab suurema kasutajamugavuse ja töökindluse.

AES aitab tagada EL-i ülese eksporditeenuse ühtlustumist, kaasajastamist ja jätkusuutlikkust. Perspektiivis nähakse ette arendada ühtlustatud liideseid AES-i ning aktsiisikaupade liikumise kontrolli rakenduse ja transiidi andmevahetuse süsteemi vahel, võimaldamaks ekspordiprotseduuride ja väljaveoformaalsuste täielikku automatiseerimist.

Kuigi valdav osa AES-i andmeelementidest on sätestatud Euroopa Liidu õigusega, siis sealtpoolt on jäetud teatud andmeelementide kasutamise üle otsustamine liikmesriigi pädevusse. Siseriikliku pädevuse realiseerimine toimub tolliseaduse § 27 lg 1 alusel antud rahandusministri 19. juuni 2017.a määruse nr 37 [Täpsustavad juhised tollideklaratsiooni esitamiseks ning muutmise ja kehtetuks tunnistamise taotluse esitamiseks](#), täpsemalt – selle määruse [Lisa 1](#) kaudu⁷. Viide eelnimetatud määrusele lisatakse AES-i andmekoosseisu hulka.

Punktides 5 ja 6 täpsustatakse vastavalt impordi tollideklaratsioonide töötlemise süsteemi (edaspidi *IMPULSS*) ning postipakkide ja reisijate lihtsustatud deklaratsioonide

⁴ Andmekaitse Inspektsiooni 02.12.2022.a kiri nr 1.2.-4/22/2761.

⁵ Vastavalt MKR-i põhimääruse § 5 käsitatakse kogumis e-tolli andmekoguna tolliseaduse § 13 tähenduses MKR-i põhimääruse §-des 11, 12, 14, 16, 22, 22¹, 31, 36, 40, 42¹, 44, 46–51 ja 55 nimetatud alamregistreid.

⁶ Vt EL liikmesriikides kasutusele võetavate tollisüsteemide ja sellekohaste tärminite kohta:

komisjoni rakendusotsus (EL) 2019/2151, 13. detsember 2019, millega kehtestatakse liidu tolliseadustikuga ette nähtud elektrooniliste süsteemide väljaarendamise ja kasutuselevõtmise tööprogramm.

Kättesaadav <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019D2151&from=et>

⁷ Eeldatavalt kehtestatakse siinviidatud lisa 1 01.07.2023.a vaates uues redaktsioonis.

süsteemi (edaspidi *SMARTDECL*) andmekoosseise. Nimetatud alamregistrite andmekoosseisus tehtavad täpsustused on olemuslikult seotud.

SMARTDECL-i andmekoosseisu puhul tuuakse täiendavalt esile üks Euroopa Liidu õigusakt – komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 2015/2447⁸ ja selle artikkel 217 –, mis reguleerib tõendi väljastamist suulise tollideklaratsiooni kohta. Tõendis peavad sisalduma vähemalt järgmised andmed (ja neid andmeid talletatakse SMARTDECL-is): 1) kauba kirjeldus, mis peab olema piisavalt täpne selle identifitseerimiseks; 2) kaubaarve väärtus või selle puudumisel kauba kogus; 3) tollimaksu ja muude kogutavate maksude summa; 4) tõendi koostamise kuupäev; 5) tõendi väljaandnud asutuse nimi.

Samas jäetakse SMARTDECL-i andmekoosseisust välja järgmised andmeelemendid:

- isiku luba edastada deklaratsiooni andmed posti- või kullerfirmale, kus kaup asub – tänaselt puudub *posti- või kullerfirmal* teadmismajadus tollideklaratsiooni andmete järele. Sellealane vajadus saab olla tollilaopidajal või ajutise ladustamise koha pidajal, kes saab tarvilikud andmed minimaalsuse põhimõttel IMPULSS-ist aruandega EE1030 (kas on esitatud tollideklaratsioon, kas kaup on vabastatud, kes on deklarant jmt)
- paki tüüp ja selle jälgimisnumber ning teave kauba saabumise kohta – need andmeelemendid on hõlmatud SMARTDECL-i andmekoosseisus viidatud komisjoni rakendusmäärusega (EL) nr 2015/2446⁹, millest tulenevalt puudub vajadus neid andmeelemente eraldi nimetada (korrata)

Vaatamata eeltoodule tuleb märkida, et kuigi valdav osa nii IMPULSS-i kui SMARTDECL-i andmeelementidest on sätestatud Euroopa Liidu õigusega, siis sealtpoolt on jäetud teatud andmeelementide kasutamise üle otsustamine liikmesriigi pädevusse. Siseriikliku pädevuse realiseerimine toimub nii IMPULSS-i kui SMARTDECL-i puhul tolliseaduse § 27 lg 1 alusel antud rahandusministri 19. juuni 2017.a määruse nr 37 [Täpsustavad juhised tollideklaratsiooni esitamiseks ning muutmise ja kehtetuks tunnistamise taotluse esitamiseks](#), täpsemalt – selle määruse [Lisa 5](#) kaudu¹⁰. Viide eelnimetatud määrusele lisatakse nii IMPULSS-i kui SMARTDECL-i andmekoosseisu hulka.

Punktis 7 laiendatakse tagatise haldamise rakenduse ulatust.

Tagatiste haldamiseks kasutatakse MTA-s erinevaid infosüsteeme, mis tänaseks on tehnoloogiliselt vananenud ega võimalda edasi arendamist. Uus süsteem kasvatab MTA võimekust lihtsate ja mugavate avalike teenuste pakkumisel.

Rakenduses TAGATISED, mis võetakse kasutusele kui tagatise haldamise rakenduse alamregister (vt ka MKR-i *põhimääruse § 2 lg 1*), saab maksu- ja tolliklientidel ning MTA ametnikele olema tagatishõuetest, olemasolevatest tagatistest ja nende kasutamisest senisest selgem ülevaade. Esmalt tehakse muudatused transiidi tagatiste halduses, st TAGATISED toimib koosmõjus transiidi andmevahetuse süsteemi uue versiooniga NCTS5.

Punktis 8 sätestatakse transiidi andmevahetuse süsteemi (edaspidi *NCTS*) uue versiooni NCTS5 andmekoosseis senise NCTS4 asemel (vt ka *joonealuse märkusena 6 esitatud komisjoni*

⁸ Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2015/2447, millega nähakse ette Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 952/2013 (millega kehtestatakse liidu tolliseadustik) teatavate sätete üksikasjalikud rakenduseeskirjad. Kättesaadav <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015R2447&from=ET>

⁹ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 2015/2446, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 952/2013 seoses liidu tolliseadustiku teatavaid sätteid täpsustavate üksikasjalike eeskirjadega. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32015R2446&from=ET>

¹⁰ Eeldatavalt kehtestatakse siinviidatud lisa 5 01.07.2023.a vaates uues redaktsioonis.

rakendusotsust, samuti selgitust punkti 19 juures). NCTS5 eesmärk on pakkuda maksu- ja tolliklientidele liidu tolliseadustiku tänastele nõuetele vastavat transiidiandmete esitamise ja haldamise keskkonda, mis oleks ühtlasi senisest mugavam, kaasaegsem ning tuleks toime ka suurenenud veomahtudega.

Punktides 9 kuni 11 määratakse AES-i andmeallikad, milleks on kõik MKR-i põhimääruse § 58 lõikes 1 nimetatud allikad. Seega saab AES andmeid: 1) registri subjekti enda käest; 2) kolmandatelt isikutelt ja asutustelt õigusaktis sätestatud juhtudel, samuti juhul, kui kolmandad isikud ja asutused esitavad andmeid vabatahtlikult või registri subjekti nõusolekul; 3) teistest riigi infosüsteemi kuuluvatest andmekogudest; 4) MTA-lt, ameti põhimääruses sätestatud ülesannete täitmisel; 5) välisriikide või jurisdiktsioonide maksu- ja tolliasutustelt ning rahvusvahelistelt organisatsioonidelt rahvusvahelises lepingus sätestatud alustel.

Punktides 12 kuni 14 antakse juurdepääsuõigus AES-ile kolmele valitsusasutusele (ametile) neile seadusega pandud ülesannete täitmise korras ja ulatuses¹¹. Puudutatud ametid on: 1) Põllumajandus- ja Toiduamet¹²; 2) Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet¹³ ning 3) Rahapesu Andmebüroo¹⁴. Eeldatavalt on juurdepääsuõigus AES-ile nendele ametitele tõhusaks abiks oma ülesannete tulemuslikul täitmisel. Ühtlasi väärrib märkimist, et kõik kolm ametit omavad juba täna juurdepääsuõigust vähematele või rohkematele e-tolli rakendustele; probleeme andmete töötlemisel ei ole täheldatud.

Punktis 15 sätestatakse AES-is sisalduvate andmete säilitamise tähtaeg, milleks on seitse kalendriaastat, nagu see on teiste tollisüsteemide andmete puhul (NES, IMPULSS; NCTS5).

Punktis 16 korrigeeritakse MKR-i põhimääruse § 63 lõiget 5. Selle sätte tänase redaktsiooni kohaselt *andmete hävitamise korra kinnitab Maksu- ja Tolliameti peadirektor*. Muudatuse eesmärk on sedastada, et andmete hävitamise kohta eraldi haldusakti ei anta, vaid et neid küsimusi reguleeritakse Maksu- ja Tolliameti teabehalduse korra raames¹⁵. Eelõeldu on kooskõlas Vabariigi Valitsuse 25. mai 2017.a määruse nr 88 [Teenuste korraldamise ja teabehalduse alused](#) § 3 lõikega 1, mille kohaselt *teabehalduse alategevused on andmehaldus, dokumendihaldus, sisuhaldus sise- ja välisveebis ning teabele juurdepääsu ja teabe kaitse korraldamine*. „Andmehaldus“ hõlmab ka „andmete hävitamist“; teisisõnu – andmehaldus lõpeb siis, kui ei ole enam andmeid, mida hallata (need on kas üle antud arhiivi või hävitatud).

Punktis 17 määratakse AES-ile infosüsteemi turvaklass¹⁶, milleks on K2T2S2. Turvaklassi määramise osas on lähenemine sama, mis teiste tollisüsteemide puhul.

Punktis 18 sätestatakse, et need andmed, mis kuulusid kuni 15. märtsini 2021. a peetud aktsiisikaupade tollijärelevalve süsteemi (edaspidi *JVIS*) ning vedelkütuse aruannete elektroonse esitamise ja töötlemise süsteemi (edaspidi *VKIS*) andmekoosseisu ja milliseid

¹¹ Vt ka tolliseaduse § 13 lg 2 teist lauset, mille kohaselt MKR-i põhimääruses sätestatakse valitsusasutused, kellele antakse nende ülesannete täitmiseks juurdepääs e-tolli andmekogu andmetele.

¹² Põllumajandus- ja Toiduameti tegevusvaldkonna ja ülesannete kohta vt maaeluministri 18.08.2020.a määrus nr 57 [Põllumajandus- ja Toiduameti põhimäärus](#), §-d 5 ja 6.

¹³ Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti tegevusvaldkonna ja ülesannete kohta vt põllumajandusministri 21.07.2000.a määrus nr 52 [Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti põhimäärus](#), §-d 6 ja 7.

¹⁴ Rahapesu Andmebüroo tegevusvaldkonna ja ülesannete kohta vt rahandusministri 06.11.2020.a määrus nr 39 [Rahapesu Andmebüroo põhimäärus](#), §-d 6 ja 7.

¹⁵ Ka selle haldusakti andmise pädevus on MTA peadirektoril. Vt rahandusministri 06.10.2008.a määrus nr 29 [Maksu- ja Tolliameti põhimäärus](#), § 29 lg 1 p 7.

¹⁶ Seejuures lähtutakse Vabariigi Valitsuse 09.12.2022.a määrusest nr 121 [Võrgu- ja infosüsteemide küberturvalisuse nõuded](#), § 9 ja § 10.

andmeid tuleb MKR-i põhimääruse varasema muudatuse¹⁷ kohaselt säilitada kuni 31. detsembrini 2026. a, tuleb hävitada pärast 31. detsembrit 2026. a viivitamata. Ilma nimetatud täpsustusega peaks kõnealuste andmete hävitamine leidma aset 2027. aasta jooksul (vt MKR-i põhimääruse § 63 lg 4), kuid et andmete säilitamine peab toimuma rangelt vajaduspõhiselt ning et vajadus JVIS-i ja VKIS-i andmete järele langeb 2026. a lõppedes ära, tuleb asuda JVIS-i ja VKIS-i andmete hävitamisele kohe 2027. aasta saabudes – ootamata nt 2027. a II poolaastat, IV kvartalit vm.

Punktis 19 lisatakse MKR-i põhimäärusesse § 81³ (analoogselt §-ga 81², mis käib 27. septembril 2022. a jõustunud MKR-i põhimääruse muudatusega tolli-, aktsiisi- ja käibemaksu valdkonna lubade süsteemist välja jäetud lubade andmete säilitamise ja hävitamise kohta).

Rakendussätte § 81³ eesmärk on tagada, et jättes transiidi andmevahetuse süsteemi aktiivosast välja sinna seni kogutud andmed (NCTS4), oleksid need andmed vajadusel kättesaadavad (vaadeldavad) ka hiljem. Siinjuures peetakse silmas eesmärki, et võimalike järelkontrollide raames oleks võimalik kasutada õigeid alusmaterjale ja teha nende pinnalt õigeid järeldusi, milline tulem on oluline nii kontrolli läbiviija kui kontrollitava ettevõtja jaoks. NCTS4 kogutud andmete muutmist, kustutamist vm ei toimu.

NCTS4 kogutud andmete säilitamise tähtajana sätestatakse 31. detsember 2030. a. Seitsme aasta ja sellele lisaks kuue kuu pikkune ajaline vahe enne seda, kui andmed pöördumatult kaotsi lähevad, vastab maksukorralduse seaduse §-le 58, mille järgi on maksukohustuslane kohustatud säilitama tehingute ja väljamaksetega seotud ning muid maksustamise seisukohast tähendust omavaid dokumente vähemalt seitsme aasta jooksul dokumendi koostamisele või saamisele, toimiku või dokumentide kogumiku puhul viimase sissekande tegemisele järgneva aasta 1. jaanuarist arvates.

Kuivõrd sisuline vajadus NCTS4 kogutud andmete säilitamiseks lõpeb 31. detsembriga 2030. a, siis pärast nimetatud kuupäeva tuleb need andmed viivitamata hävitada. Andmete hävitamine toimub MTA teabehalduse korra kohaselt (vt *eelnõu § 1 p 16*) koostöös Rahandusministeeriumi Infotehnoloogia- ja arenduskeskusega (RMIT).

Eelnõu §-s 2 sätestatakse määruse jõustumise kuupäev, milleks on 1. juuli 2023. a.

Tegemist on kuupäevaga, alates millest on Eesti Vabariik (Maksu- ja Tolliameti kaudu) valmis võtma kasutusele AES-i ja NCTS5¹⁸. Samast kuupäevast on mõistlik lahendada muudki eelnõuga käsitletavat küsimused.

3. Eelnõu terminoloogia

Eelnõuga ei võeta kasutusele uusi termineid.

Küll tasub siinkohal märkida, et MKR-i põhimääruse §-s 46 sätestatud alamregistri senine nimetus – tagatise (*ainsuses*) haldamise rakendus – on keelelistel kaalutlustel teadlikult muudetud tagatiste (*mitmuses*) haldamise rakenduseks.

¹⁷ Vabariigi Valitsuse 05.03.2021. a määrus nr 20 „Vabariigi Valitsuse 7. märtsi 2019. a määruse nr 21 „Maksukohustuslaste registri põhimäärus“ muutmine“; § 1 pp 3, 10 ja 27.

Kättesaadav <https://www.riigiteataja.ee/akt/110032021001>

¹⁸ Vastavalt joonealuses märkuses 6 viidatud komisjoni rakendusotsusele, peavad need rakendused olema liikmesriikides kasutusele võetud hiljemalt 01.12.2023. a.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu vastab Euroopa Liidu õigusele.

5. Määruse mõjud

Eelnõuga ajakohastatakse MTA poolt peetava MKR-i kolme alamregistri andmekoosseisu ja laiendatakse ühe alamregistri ulatust. Samuti luuakse üks uus alamregister, seejuures võimaldatakse sinna juurdepääs kolmele valitsusasutusele. Ühtlasi korrigeeritakse eelnõus MKR-i kogutud andmete hävitamise regulatsiooni ja korrastatakse MKR-i põhimäärust õigusselguse tagamise aspektist.

Alamregistritega seotud muudatused toetavad MTA arengukava¹⁹ eesmärki tagada õiguskuulekale maksukohustuslasele lihtne, kiire ja mugav maksu- ja tollikohustuste täitmise võimalus. Kui maksude maksmine on lihtsam kui nendest hoidumine, suureneb inimeste tahe oma maksu- ja tollikohustused õigeaegselt ja korrektselt täita ning seeläbi – maksukuulekus.

Alamregistritega seotud muudatustest mõjutatud sihtrühmaks on isikud, kelle esitatud andmed kantakse kõnealustesse alamregistritesse; riigiasutustest – peamiselt MTA teenistujad. Sihtrühma suurus võrreldes riigiasutuste koguarvuga on väike.

Täpsemalt võib avalduvate mõjude osas tuua välja alljärgnevat:

5.1. Automaatse ekspordisüsteemi kasutuselevõtt

Sihtrühmad: maksu- ja tollikliendid, MTA, AES-ile juurdepääsuõiguse saavad riigiasutused (PTA, PRIA ja RAB)

Mõju kirjeldus: AES-ga tagatakse EL ekspordi ühetaoline toimimine ja järelevalve, sh liidu käibemaksu-, aktsiisi- ja tollipoliitika elluviimine ning julgeoleku ja turvalisuse mehhanismide ühtne rakendamine.

AES-i kasutuselevõtuga saavad ettevõtjad, kes ekspordivad kaupu väljapoole Euroopa Liitu või EL käibemaksu ja aktsiisi eriterritooriumitele või varustavad rahvusvahelisi reise tegevaid laevu ja lennukeid, kasutada kaasajastatud ja liidüleselt harmoniseeritud tolliformaalsusi (*keskne tollivormistus*).

AES-i kasutuselevõtul on positiivne mõju ka MTA jaoks. Kui praegustes süsteemides tuleb tööülesannete loomise sisend ainult riskide komponendist, siis AES-i luuakse seotud funktsionaalsused ning liidestused kontrolli ja tööülesannete süsteemidega. Uuendusena lisatakse sisend ka eelnevalt deklareeritud dokumendist. Uus lähenemine võimaldab kontrolle optimaalselt suunata, mis ühtlasi tähendab, et on võimalik hoida kokku järelevalve ressursi. Eraldi tasub märkida, et kui praegu peab ekspordiformaalsusi (sh järelevalvelisi tegevusi) teostama kolmes erinevas süsteemis (COMPLEX2, ECS2/ECS2BRD ja OMF), siis asjaolu, et AES-is koondatakse kõik kauba väljaveoga seotud tegevused kompaktselt ühte süsteemi, võimaldab MTA ametnikel täita oma tööülesandeid sujuvamalt ja resultatiivsemalt.

Teisi riigiasutusi – PTA, PRIA ja RAB sellekohase juurdepääsuõiguse olemasolul – mõjutab AES-i kasutuselevõtt valdkondlike aruannete koostamise ning valdkondlike monitooringute

¹⁹ Kättesaadav <https://www.emta.ee/ariklient/amet-uudised-ja-kontakt/maksu-ja-tolliamet/tutvustus-ja-struktuur>, vt lk 13.

aspektist. Eeldatavalt paraneb aruannete andmekvaliteet ja teisalt ilmnevad paremini võimalikud anomaaliad, s.o asjaolud, mis viitavad üht või teist laadi õiguserikkumisele.

Kokkuvõtlikult võib uue rakenduse kohta öelda, et AES:

- vastab liidu tolliseadustikust tulenevatele nõuetele
- aitab – tänu info sujuvale liikumisele – tagada tõhusat järelevalvet, võimaldades seeläbi EL-i finantshuvide paremat kaitset
- on vastavuses MTA strateegiliste eesmärkidega (mh pakkuda kõrge kvaliteediga avalikke teenuseid)
- on mugav kasutada, kuna mitme süsteemi asemel toimitakse ühes süsteemis
- tagab protsessiosaliste vahel 100% elektroonse andmevahetuse
- võimaldab andmete taaskasutamist ja kontrollide automatiseeritust
- vähendab tollivormistuseks kuluvat aega, samuti tolliformaalsustele ja logistikale kuluvat rahalist ressursi
- kiirendab kaupade piiriülest liikumist

Mõju olulisus: oluline

Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

5.2. Impordi tollideklaratsioonide töötlemise süsteemi ning postipakkide ja reisijate lihtsustatud deklaratsioonide süsteemi andmekoosseisu muutmine

Sihtrühmad: maksu- ja tollikliendid, MTA

Mõju kirjeldus: muudatused IMPULSS-i ja SMARTDECL-i andmekoosseisudes on tehnilist laadi, omades pigem tähendust õigusselguse tagamisel – nii registri subjektide kui MTA vaates on täpselt fikseeritud, milliseid andmeid kogutakse jm töödeldakse.

Mõju olulisus: väheoluline

Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud

5.3. Tagatise haldamise rakenduse laiendamine

Sihtrühmad: maksu- ja tollikliendid, MTA

Mõju kirjeldus: Rakenduses TAGATISED peetakse arvestust MTA määratud tagatissummade, esitatud tagatiste ja tagatise kasutamise kohta.

Tagatissumma määratakse isikule, kellel on kohustus või vajadus esitada tagatis tekkinud või tekkida võiva maksukohustuse tagamiseks, et saada MTA poolt väljastatav luba, otsus või õigus esitada deklaratsioon. Isikul on võimalus omal valikul esitada tagatiseks kas: 1) tagatissumma deposiidina selleks määratud MTA pangakontole; 2) käendusdokument; 3) hüpoteek või 4) registerpant. Kui tagatise kasutamise üle on vajalik pidada arvestust tollideklaratsioonipõhiselt, siis broneeritakse vastav tagatissumma ning broneeringu lõpetamise info saamisel broneeritav summa vabastatakse.

Rakenduse TAGATISED kasutuselevõtul saab maksu- ja tolliklientidel ning MTA-l olema tagatisnõuetest, olemasolevatest tagatistest ja nende kasutamisest senisest selgem ülevaade.

Rakendus TAGATISED arendatakse välja etapiti. Esmalt arendatakse välja transiidi tagatiste haldus, mis on seotud NCTS5-ga. Rakenduses NCTS5 ja TAGATISED realiseeritakse rahvusvaheline tagatistega seotud sõnumivahetus, mis on osa tollivormistusest. Järgnevates etappides arendatakse rakendust TAGATISED edasi, misjärel suletakse tänane rakendus GARA.

Mõju olulisus: oluline
Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud

5.4. Transiidi andmevahetuse süsteemi andmekoosseisu muutmine

Sihtrühmad: maksu- ja tollikliendid, MTA

Mõju kirjeldus: Realiseerides uue versiooni NCTS (*New Computerised Transit System*) rakendusest, pakutakse maksu- ja tolliklientidele liidu tolliseadustiku nõuetele vastavat, kaasaegsemat ja suurenenud mahtudega toimetulevat transiidi andmete esitamise ja haldamise keskkonda. Eeldatav on kauba deklareerimine senisest kiiremini ning ettevõtja jaoks mugavamalt.

NCTS5-ga on tagatud 100% elektroonne andmevahetus protsessiosaliste vahel. NCTS5 võimaldab andmete taaskasutamist ja kontrollide automatiseeritust. Kuivõrd info liigub liikmesriikide vahel kiiremini, siis on tagatud tõhusam tollijärelevalve transiitkaupade üle.

Ettevõtjal on õigus esitada ning MTA-l kohustus vastu võtta ja töödelda oluliselt suuremate mahtudega deklaratsioone võrreldes tänasega. Süsteemi jõudlust on tõstetud, mis tähendab, et ühe deklaratsiooniga saab esitada 1999 kaupa senise 999 kauba asemel.

Mõju olulisus: oluline
Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud

5.5. Paragrahvi 2 lõike 2 kehtetuks tunnistamine

Sihtrühmad: MKR-i põhimäärusega juhuslikus puutumuses olevad isikud

Mõju kirjeldus: MKR-i põhimäärusest eemaldatakse õigusakti algteksti (2019.aasta märtsis) lülitatud sätte, mis on praegu üleliigne, kuivõrd käesoleval ajal puudub vajadus täpsustada, et andmekogu peetakse digitaalselt. Kui sätet mitte kehtetuks tunnistada, võib see võrreldes alge eesmärgiga – genereerida õigusselgust – anda tänastes oludes hoopis vastupidise tulemuse.

Mõju olulisus: väheoluline
Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud

5.6. Paragrahvi 63 lõike 5 korrigeerimine

Sihtrühmad: MTA teenistujad

Mõju kirjeldus: MTA andmete hävitamise regulatsioon sisaldub ühes muude andmehalduse teemadega komplekselt ühes haldusaktis, millest tulenevalt on MTA teenistujatel kergem reeglistikus orienteeruda.

Mõju olulisus: väheoluline
Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud

5.7. Paragrahvi 81¹ teise lause korrigeerimine

Sihtrühmad: MKR-i subjektid, kelle andmeid on kuni 15. märtsini 2021.a kogutud JVIS-i ja VKIS-i, samuti MTA

Mõju kirjeldus: Andmete hävitamine koheselt (viivitamata) pärast andmete säilitamise tähtpäeva saabumist kasvatab eeldatavalt MKR-i subjektide usaldust nende andmete töötleja, s.o MTA suhtes, laiemalt – riigivõimu vastu tervikuna. MTA vaates on positiivne, et säilitusvajaduse minetanud andmehulga kiirem kõrvaldamine vähendab mõneti koormust ameti infosüsteemidele.

Mõju olulisus: väheoluline
Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud

5.8. Üldisemalt

Muudatustega ei kaasne olulist majanduslikku ja sotsiaalset mõju, mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, elu- ja looduskeskkonnale, mõju regionaalarengule ega kohaliku omavalitsuse korraldusele. Maksu- ja tolliklientide halduskoormus kavandatavate muudatuste kaudu ei kasva (pigem on muudatused nende vaates positiivse mõjuga). Kõige eelloetletu puhul ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

6. Määruse rakendamise seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad tulud ja kulud

6.1. Seoses AES-iga

AES-i projekti 1.-3. etappi on rahastatud Euroopa Regionaalarengu Fondi meetme „Avalike teenuste pakkumise arendamine“ toetusega. Toetuse summa on olnud kokku 1 400 718 eurot.

AES-i projekti 4.-6. etappi on rahastatud/rahastatakse riigieelarvest; 4. etapp 496 452 eurot ja 5. etapp (mis on praegu käimas) 761 442 eurot. 6. etapp on hetkel veel lahtine (rahalisel vahendil olemas, lepingut ei ole sõlmitud, maksumus hinnanguliselt 100 000 eurot).

AES-i projekti maksumus ühtekokku on 2 758 612 eurot. Arendaja on Cybernetica AS.

6.2. Seoses IMPULSS-i ja SMARTDECL-iga

Muudatused IMPULSS-i ja SMARTDECL-i andmekoosseisudes ei eelda ega tingi eraldi arendust. Seega eeltoodult kulu puudub.

6.3. Seoses GARA/TAGATISED-ga

TAGATISED-projekti rahastatakse riigieelarvest. Praeguses 1.-2. etapis arendatakse välja transiidi tagatiste haldus, mille planeeritud maksumus on 983 243 eurot.

TAGATISED-projekti (mis sisaldab viit etappi) maksumus ühtekokku on 2 657 236 eurot. Rahalisel vahendil kogu projekti ulatuses on olemas. Arendaja on Nortal AS.

6.4. Seoses NCTS-iga

NCTS-i projekti 1.-4. etappi on rahastatud Euroopa Regionaalarengu Fondi meetme „Avalike teenuste pakkumise arendamine“ toetusega. Toetuse summa on olnud kokku 1 653 138 eurot.

NCTS-i projekt 5.-7. etappi on rahastatud/rahastatakse riigieelarvest; 5. etapp 499 092 eurot ja 6. etapp (mis on praegu käimas) 714 120 eurot. 7. etapp on hetkel veel lahtine (rahalisel vahendil olemas, lepingut ei ole sõlmitud, maksumus hinnanguliselt 100 000 eurot).

NCTS-i projekti maksumus ühtekokku on 2 966 350 eurot. Arendaja on Cybernetica AS.

7. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. juulil 2023.a.

8. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude kooskõlastamissüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Justiitsministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ning tulenevalt eelnõu § 1 p 13 – Maaeluministeeriumile.

Tulenevalt eelnõu § 1 p 14 esitatakse eelnõu arvamuse avaldamiseks Rahapesu Andmebüroole.

Samuti esitatakse eelnõu arvamuse avaldamiseks Eesti Kaubandus-Tööstuskojale.